

Van werkloosheidsverzekering naar werkverzekering

2012/46

06 | 11 | 2012

 MENSEN

 WELVAART

 BESCHERMING

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

Sinds 1 november dalen werkloosheidsuitkeringen sneller in de tijd. Na een periode van minimaal 14 maanden en maximaal vier jaar – afhankelijk van het beroepsverleden van de werkloze – wordt de uitkering een forfaitair bedrag dat niet meer is afgestemd op het laatst verdiende loon. De maatregel zal ongetwijfeld besparingen opleveren. Maar zal ze ook slagen in het officiële doel om de inschakeling van werklozen op de arbeidsmarkt te bevorderen? Dat valt nog te bezien.

Het is nogal evident dat knippen in de uitkering een aanmoediging kan zijn voor een werkzoekende om werk te vinden en zich niet te wennen aan een uitkeringsstatuut. Internationale studies demonstreren aldus duidelijk de “activerende” werking van dalende of eindige uitkeringen. Maar essentieel is de juiste persoon op het juiste moment de juiste duw in de rug geven. De kans is groot dat de nieuwe Belgische regeling daarin zal falen.

Het is belangrijk die werkzoekende financieel te stimuleren die effectief dicht bij de arbeidsmarkt staat. De nieuwe Belgische degressiviteit werkt echter heel geleidelijk en komt pas laat tot vol effect. De kans

is groot dat de doelgroep daardoor langdurige werklozen zullen zijn, die een juist extra steun moeten krijgen om terug inzetbaar te worden. Daarenboven is het ook belangrijk dat personen een geschikte job opnemen die hen op de arbeidsmarkt houdt. Onder inkomensdruk eender welke job aannemen zal een positief statistisch effect geven, maar dreigt achteraf nadelig uit te draaien, zowel voor de betrokkene als voor de arbeidsmarkt.

Bovenal ontbreekt in de nieuwe Belgische regeling een positieve strategie. Het beeld is er één van zwakke werkzoekenden in de portemonnee te treffen. We zouden er goed aan doen degressieve uitkerin-

“*De kans is groot dat de doelgroep voor degressieve uitkeringen langdurige werklozen zullen zijn, die een juist extra steun moeten krijgen om terug inzetbaar te worden.*”

gen te gebruiken als onderdeel van een brede ambitie om van de werkloosheidsverzekering een werkverzekering te maken. Werkloosheidsverzekering meer is dan een stelsel van uitkeringen: ze is ook een springplank naar een nieuwe job. We kunnen de beide componenten structureel verenigen in een verstevigd stelsel. De essentie is de creatie van twee pijlers —één voor uitkering en één voor nieuw werk— die als communicerende vaten met elkaar in verbinding staan.

Vooreerst bepalen we de werkloosheidsverzekering op een vast budget per werkloze, maar waarvan de samenstelling wijzigt naarmate de duur van de werkloosheid oploopt. De passieve component van de werkloosheidsuitkering weegt zwaar door bij de aanvang van de werkloosheidsperiode. De uitkering mag hoger zijn dan vandaag: werklozen moeten kunnen zoeken naar een job die goed bij hen past en hun inkomen moet dat toelaten. Het aandeel van de werkloosheidsuitkering in het totale budget neemt af ten voordele van begeleidingsmaatregelen naarmate de tijd verstrijkt. Deze maatregelen worden geleidelijk de dominante component. Dit impliceert degressieve uitkeringen, maar ten voordele van progressieve besteding aan begeleiding en investering, om de uitstroom uit werkloosheid te realiseren.

De besteding van het progressieve

budget berust best bij de regionale diensten van arbeidsbemiddeling, zoals de VDAB in Vlaanderen. Begeleiding werkt best op maat van de persoon en van de lokale arbeidsmarkt. We moeten er wel over waken dat het begin van de begeleiding zeer snel komt. We moeten er ook voor zorgen dat de bevoegde diensten geobjectiveerde resultaatsdoelstellingen voor weder tewerkstelling krijgen en daarop worden afgerekend. Er zal daarbij ook moeten gesleuteld worden aan het concept van de “passende arbeid” die een werkloze geacht wordt te aanvaarden. We gaan immers geen duurzame verbetering van de werkzaamheidsgraad krijgen zonder flexibeler en dynamischer met carrières om te gaan. Werkzoekenden zullen meer dan vroeger geholpen worden om carrièrewendingen te kunnen nemen en zullen daar ook meer dan vroeger voor moeten open staan. Maar voor het overige kan de timing en de wijze waarop het budget kantelt van uitkering naar investering op individuele basis worden bepaald, binnen politiek getrokken grenzen.

De combinatie van degressieve uitkering en progressieve begeleiding beslecht ook de eeuwige discussie over de onbeperktheid in de tijd van de Belgische werkloosheidsuitkeringen. Door het verminderen van de uitkeringen ontlopen we het gevaar dat de werkloze zich passief nestelt in de werkloosheid. Door het vermeerderen van de begeleiding

“ *De werkloosheidsverzekering wordt uiteindelijk een werkverzekering die activiteit organiseert: het enige nog resterende banenplan.* ”

vermijden we dat de werkloze gewoon zijn uitkering verliest om zonder meer inactief te worden of in de bijstand van het OCMW te tuimelen. Het alternatief van een botte beperking in de tijd realiseert het eerste zonder het tweede.

” Ik ben er ook grote voorstander van om de actieve component van de werkloosheidsverzekering te versterken met de middelen die nu naar banenplannen voor doelgroepen gaan. De meer dan 110 bestaande banenplannen geven veel nutteloze complexiteit en verspilling voor weinig netto banengroei. Door het beschikbare budget op maat in te zetten waar het echt nodig is, namelijk bij werklozen, zal het beter renderen.

Ten slotte zullen er altijd werklozen zijn die uiteindelijk geen werk vinden. Dan kan worden overgestapt op een bijstandsregime met georganiseerde dienstverlening aan de gemeenschap. De werkloosheidsverzekering wordt dan een werkverzekering die activiteit organiseert: het enige nog resterende banenplan. De betrokken personen hebben weliswaar geen regulier

werk, maar hun betrokkenheid bij de samenleving wordt onderhouden en hun deelname aan zinvolle activiteit in ruil voor uitkeringen is te verkiezen boven het isolement van zuivere werkloosheid. Bovendien onderstreept deze visie de wisselwerking tussen rechten en plichten, die het cement vormt van de sociale zekerheid in onze samenleving, en vermijdt ze combinatie van uitkeringen en zwartwerk.

De werkverzekering zal beter werken voor de werkzoekende. Ze zal beter renderen voor de arbeidsmarkt. Ze verstevigt de cohesie binnen de sociale zekerheid door niemand te laten vallen maar ook iedereen aan te spreken. Ze gebruikt degressieve uitkeringen echt als hefboom naar werk, met veel minder risico op perverse effecten. De huidige hervorming gaat niet ver genoeg. Ze dreigt de notie van degressiviteit een negatief imago te geven dat een verdere hervorming van de werkloosheidsverzekering zal blokkeren.

Marc De Vos is de directeur van het Itinera Institute en doceert aan de UGent

Twitter **@devosmarc**

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.